Deloitte.

Managementletter 2024

Gemeente Utrecht, 18 november 2024

MAKING AN IMPACT THAT MATTERS since 1845

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht
Postbus 16200
3500 CE UTRECHT

Onderwerp
Managementletter 2024

Datum
11 november 2024

Ons kenmerk

Definitief

Geacht college,

Hierbij brengen wij verslag uit van de bevindingen naar aanleiding van de recentelijk afgesloten interim-controle. De aanpak en de aandachtspunten van deze tussentijdse controle, die wij hebben uitgevoerd in opmaat naar de controle van de jaarrekening 2024 van de gemeente Utrecht, zijn vastgelegd in het auditplan 2024.

Wij benadrukken dat de interim-controle primair is bedoeld om de interne-beheersingsmaatregelen in uw organisatie te beoordelen en te toetsen, als basis om te komen tot een oordeel over de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening 2024 opgenomen informatie. Het voorgaande impliceert dat onze werkzaamheden niet de hele interne-beheersingsomgeving van de gemeente Utrecht omvatten. Tevens heeft de interim-controle als doel om de aandachtspunten voor de jaarrekening 2024 te signaleren en onder uw aandacht te brengen.

Wij merken op dat deze managementletter is opgesteld ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht en niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

Wij hebben deze rapportage ambtelijk en bestuurlijk (met o.a. uw gemeentesecretaris, concerndirectie en portefeuillehouder financiën) besproken. Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en danken u en uw medewerkers voor de samenwerking tijdens de interim-controle en bij de totstandkoming van deze managementletter.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

B. Leeuwenkamp MSc RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte, behoudens M&A Diensten, zijn de Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020 gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing. Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting | Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle 5

Speerpunten Adviescommissie Controle en Financiën 16

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024 18

Bijlage | Detailbevindingen interim-controle 21

Bijlage | Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren 23

Bijlage | Reikwijdte van onze werkzaamheden 32

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Uw controleteam

Wij beantwoorden graag uw vragen over deze managementletter:

Rein-Aart van Vugt
Partner
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 1100 2353
rvanvugt@deloitte.nl

Bob Leeuwenkamp
Director
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 1201 1643
bleeuwenkamp@deloitte.nl

Danny Graus
Director IT Audit
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 5311 9327
dgraus@deloitte.nl

Maurice Heuer
Senior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 8333 0192
maheuer@deloitte.nl

Monique van Doornum- van Duist
Senior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 **12342787**
mvanduist@deloitte.nl

Rohini Garib
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 29653107
rgarib@deloitte.nl

Niels van den Akker
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 31024071
nivandenakker@deloitte.nl

Bart de Nijs
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 12104989
bdenijs@deloitte.nl

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Managementsamenvatting

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Overall beeld interne beheersing en organisatieontwikkeling	Uw gemeente wordt geconfronteerd met belangrijke uitdagingen, zoals: • Het realiseren van een toenemend aantal opgaven in een omgeving van vacatures, dynamisch personeelsbestand, complexe procedures en bij diverse taken ook een disbalans met geld (tekorten). • Versterken van de financiële functie en het organisatie Financiën en Inkoop. • Het verder uitvoeren van de (grondexploitatie)projecten en de uitdagingen op het gebied van netcongestie, juridische procedures en macro-economische ontwikkelingen alsmede het daaraan gekoppelde investeringsplafond. • De gevolgen van macro-economische ontwikkelingen en de effecten (druk) daarvan op de rijks- en gemeentelijke begrotingen. • Het in balans houden van de begroting met inachtneming de ontwikkeling van de Algemene Uitkering vanaf 2026 en de politiek-bestuurlijke ambities. • Grip op risico's en geldstromen bij en van verbonden partijen en deelnemingen. • De implementatie van uw nieuwe financieel systeem. • Toenemende digitalisering. Deze uitdagingen vragen veel van uw gemeenteraad, het college en van de ambtelijke organisatie, en maken ook het prioriteren van ambities blijvend van belang. Het is daarbij van belang om bewuste keuzes te maken rekening houdend met de realisatiekracht, door een uitvoeringstoets te doen en deze af te zetten tegen (politieke) ambities. Wij concluderen ten aanzien van uw interne beheersing dat de basis 'overall-gezien' op orde is om tot de financiële verantwoording in de jaarrekening 2024 te komen. Daarbij constateren wij dat uw gemeente veel belang hecht aan het verder verbeteren van haar interne beheersing en haar processen, en dat wij alle onderwerpen open kunnen bespreken en dat de samenwerking goed is. Onze adviezen worden ter harte genomen. Wel signaleren wij dat, om uw gemeente op lange termijn financieel en organisatorisch gezond te houden, scherpe keuzes gemaakt (moeten) worden waarbij u in uw voorjaarsnota 2024 al concrete bezuinigingsmaatregelen heeft genomen en het project versterking financiële functie is ingezet. Om de bezuinigingsmaatregelen tot een succes te brengen zien wij een cruciale rol weggelegd voor de centrale informatievoorziening. De informatievoorziening van decentraal naar centraal is op onderdelen ontoereikend om centraal te kunnen sturen en monitoren en tijdig beslissingen te nemen. Dit betreft een breed thema en wij hebben dit de afgelopen jaren geconstateerd bij bijvoorbeeld onderbouwingen voor de jaarrekening, verantwoording over specifieke uitkeringen, de jaarafsluiting, maar ook risicomanagement, juridische geschillen, verbonden partijen, beheersing investeringen. Daarnaast speelt informatievoorziening een belangrijke rol voor de invulling van het budgetrecht van de gemeenteraad en keuzes ten aanzien van de investeringsagenda. Op het punt van centrale kaderstelling, sturing, monitoring en informatievoorziening is de interne beheersing nog niet op orde. In onze voorgaande rapportages hebben wij dit uitgebreid onder de aandacht gebracht, maar benadrukken nogmaals met meer nadruk komende periode stappen te zetten en resultaten te boeken. Ook is het vergroten en borgen van kennis en kwaliteit in de organisatie van belang. Het proces van versterken van de financiële functie en het plan dat wordt opgesteld om de investeringsagenda beter te beheersen onderschrijven wij en zullen wij als speerpunt volgen. Voor een overzicht van speerpunten bij onze controle verwijzen wij naar: Speerpunten Adviescommissie Controle en Financiën. **Versterken financiële functie** Als belangrijk aandachtspunt signaleren wij dat uw beschikbare capaciteit en ambities uit balans zijn. Uit onder andere de gesprekken constateren wij dat dit in de praktijk leidt tot een hoge werkdruk en dat dit de kans op fouten vergroot. De mobiliteit (instroom en uitstroom) van de ambtelijke organisatie is hoog, waardoor ambtenaren vaker van functie of project wisselen wat kan leiden tot kennisachterstand en inefficiency. Dit werkt het risico in de hand dat er, omwille van het "winnen" van tijd, steeds meer belangrijke informatie in de hoofden en "eigen vastleggingen" (in bijvoorbeeld excel) van medewerkers zit en er minder vastgelegd c.q. geborgd wordt binnen de processen/systemen. Uw college schrijft in de jaarrekening 2023 dat de krappe arbeidsmarkt, het relatief hoge ziekteverzuim en extra taken voor de gemeentelijke organisatie het noodzakelijk maakten om meer in te huren dan vooraf verwacht. Op basis van de toelichting in de jaarstukken heeft deze noodzaak ertoe geleid dat in 2023 voor € 88,4 miljoen euro (16,2% van het totaal aan loon-en inhuurkosten) is ingehuurd om de benodigde capaciteit te kunnen verkrijgen. Dit is voor de continuïteit van uw bedrijfsvoering een blijvend belangrijk en urgent aandachtspunt. Wij achten het van belang om scherpe keuzes te maken in de prioritering van werkzaamheden. Dit geldt zowel voor het bestuur als de ambtelijke organisatie.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Overall beeld interne beheersing en organisatieontwikkeling	Uit interviews in het kader van onze controle en bespreking van bevindingen begrijpen wij dat door het hoge personeelsverloop in uw organisatie kwetsbaarheden ontstaan. Bijvoorbeeld doordat kennis vanuit uw organisatie verloren gaat. Afgelopen jaar zagen wij dit specifiek terug bij het organisatieonderdeel Financiën en Inkoop (F&I) en Ontwikkelorganisatie Ruimte, waardoor risico's bestaan voor het jaarrekening controleproces. Inmiddels zijn ook al diverse maatregelen genomen en zullen er nog volgen om de capaciteit, sturing, beheersing en cultuur te versterken. Nieuw personeel beschikt vaak niet over een achtergrond in de gemeentefinanciën. Het up to speed krijgen van de nieuwe medewerkers vergt veel investeringstijd. Hierbij helpt het niet dat de processen en belangrijke dossiers niet centraal vastliggen. Daarnaast is een aantal activiteiten van de financiële functie op een aantal organisatieonderdelen decentraal georganiseerd. Hierdoor is zowel F&I als concerncontrol niet op alle onderwerpen (centraal) betrokken. Een voorbeeld hiervan betreft de sturing en beheersing van verbonden partijen, risicomanagement, juridische geschillen en investeringen. Ook blijven werkzaamheden liggen, zoals de actualisering van verordeningen en centraal inhoudelijk toezicht vanuit de eigenarenrol op verbonden partijen. Een ander gevolg is dat de werving van nieuwe medewerkers voor dezelfde type activiteiten en werkzaamheden voor verschillende organisatieonderdelen afzonderlijk van elkaar gebeurt, waardoor het voorkomt dat functieprofielen en waardering niet consistent worden toegepast voor de gemeente brede bedrijfsvoeringsfuncties. Ook constateert u dat het belangrijk is om consistentie te bereiken in bijvoorbeeld trainingen en werkwijzen. Aandacht voor cultuur, leiderschap en structuur is nodig, zodra de capaciteit in de organisatie (verder) onder druk komt te staan. Wat zijn gedragingen en houdingen bij dilemma's en durven medewerkers de hulpvraag (tijdig) te stellen? Naar de jaarrekening 2024 toe signaleren wij dat de organisatieonderdelen op basis van hun integrale verantwoordelijkheid op dit moment te weinig expliciet en zichtbaar de (eind)verantwoordelijkheid (kunnen) nemen voor hun (aan)deel in het samen- en controleproces van de jaarrekening. Ook hier is de sturing en informatievoorziening van decentraal naar centraal op onderdelen ontoereikend om centraal te kunnen monitoren en tijdig beslissingen te nemen. In onze voorgaande rapportages hebben wij dit uitgebreid onder de aandacht gebracht. Ook dit versterkt ons standpunt dat het nu de tijd is om daadwerkelijk besluiten te nemen en acties te nemen. Hier ligt een belangrijke rol en verantwoordelijkheid voor de directie en de decentrale organisatie, 1e en 2e lijn. Wij constateren dat ambtelijk breed wordt onderschreven dat de versterking van de financiële functie, centrale kaderstelling, sturing en monitoring en warme verzakelijking van de cultuur essentieel zijn voor een toekomstbestendige bedrijfsvoering en dat de eerste maatregelen in 2024 zijn genomen. De eerste maatregelen volgen uit het recentelijk door het college vastgestelde verbeterprogramma voor de gemeentebrede financiële functie. Daarbij wordt ingezet op (1) verbeteringen intern binnen de afdeling financiën en het onderlinge samenspel tussen de clusters en (2) het gemeentebrede samenspel met de organisatieonderdelen en concerncontrol. Voor de leiding van dit programma Versterking financiële functie is een programmamanager aangetrokken. Deze programmamanager heeft in samenspel met de organisatie de volledige focus om de versterking van de financiële functie te realiseren. Binnen het programma is ook aandacht voor de voorwaarden voor grip: • (centrale) kaderstelling; • organisatie en werkprocessen; • besturing en beheersing; • informatievoorziening en systemen; en • mensen en cultuur. Wij zijn blij om te constateren dat na een aantal jaren van signalen, de organisatie nu in het traject van besluiten en acties zit. Het grootste aandachtspunt is hierbij dat ook deze werkzaamheden erbij komen, terwijl de balans tussen benodigde en beschikbare capaciteit moeilijk is en dat het ook de cultuur in sturing betreft. Dit vraagt derhalve ook strakke sturing, monitoring en prioritering. Hierbij zullen wij bij onze werkzaamheden en in onze advisering ondersteunen. Wij helpen de Adviescommissie bij de prioritering, onder meer door prioritering van detailbevindingen.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Overall beeld interne beheersing en organisatieontwikkeling	De jaarrekeningcontrole 2023 hebben wij met uw organisatie geëvalueerd, waarbij er best practices en concrete acties zijn benoemd voor een gestroomlijnd verantwoordings- en controleproces. Wat betreft de jaarrekeningcontrole hebben wij samen met uw ambtelijke organisatie specifiek aandacht voor de volgende onderwerpen: • Het aantal regelingen dat uw gemeente moet verantwoorden in de SiSa-bijlage en het aantal overige inkomende subsidiebaten is de afgelopen jaren toegenomen(2019: 12 regelingen, 2023: 79 regelingen). Het is belangrijk de interne controle op de getrouwe verantwoording in de SiSa-bijlage en op overige inkomende subsidies en de rechtmatigheid van de bestedingen (dit valt binnen de rechtmatigheidsverantwoording van het college van B&W) tijdig uit te voeren en adequaat te documenteren. Wij hebben dan ook reeds in vroegtijdig stadium afstemming met uw organisatie over de documentatie en interne controle, waaronder de te hanteren formats. Tevens brengen wij onder de aandacht dat de als gevolg van personeelsverloop binnen de verantwoordingsketen van de Sisa-verantwoordingen binnen uw organisatie er mogelijk kwetsbaarheden ontstaan in het verantwoordingsproces t.b.v. de jaarrekening 2024. Wij vragen uw organisatie dan ook passende maatregelen te nemen om de impact hiervan te minimaliseren. • Het beschikbaar hebben van een toereikende onderbouwing van de waardering van het onderhanden werk (voorraad) inzake de grondexploitaties, inclusief position papers. Specifiek aandachtspunten hierbij zijn: een actuele onderbouwing van de voor 2024 e.v. verwachte inflatie, een kosten- en opbrengstenindexatie, de (potentiële) effecten van de stikstofproblematiek en netcongestie op de grondexploitaties van de gemeente Utrecht (programma en planning) alsmede nieuw geopende en geherstructureerde grondexploitatieprojecten. Vorig jaar zijn de verantwoording en de controle soepel verlopen. Wij zullen, in lijn met vorig jaar, met het organisatieonderdeel Ruimte afspraken maken over de voor de controle benodigde stukken en onderbouwingen. • Het beperken van de ‘periode 14 en 15’ boekingen, oftewel correctieboekingen op de eerste conceptjaarrekening. Voorgaand jaar hebben wij de suggestie gedaan om periodiek een zogenoemde ‘balance sheet review’ te implementeren, op zowel concern- als decentraal niveau. Hierbij wordt door een functionaris van de gemeente (bij voorkeur een medewerker buiten het decentrale organisatieonderdeel) periodiek een controle uitgevoerd op de balansrekeningen (al dan niet onderverdeeld naar organisatieonderdeel), waarbij de juistheid en de onderbouwing van de individuele balansposten worden beoordeeld. Hiermee heeft de gemeente de mogelijkheid de ‘periode 14 en 15’ boekingen te reduceren. • Het actualiseren, onderbouwen en bespreken van de ‘robuuste posten’ met betrekking tot de grondexploitatie Leidsche Rijn, voorafgaand aan de start van de jaarrekeningcontrole 2024.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Frauderisicomanagement	**Fraude** Wij hebben in de afgelopen jaren tijdens onze frauderisicoanalyse en in de gesprekken over fraude gebruikgemaakt van onze interne forensisch specialisten. Dit heeft bijgedragen aan een robuuste frauderisicoanalyse en heeft ons ondersteund bij de advisering over uw interne frauderisicoanalyse en de werkzaamheden op het gebied van fraudepreventie. Fraude blijft een actueel en belangrijk thema. Wij informeren u daarom jaarlijks over uw aandacht voor fraude, en over onze zienswijze en evaluatie daarbij. In uw Jaarplan Concernaudit 2024-25 komt het onderwerp fraude nadrukkelijk aan bod. Op basis van de benodigde competenties en capaciteiten is het eigenaarschap van de frauderisicoanalyse belegd bij Concernaudit. Aan onze aanbevelingen uit de managementletters over 2022 en 2023 wordt in uw jaarplan uitgebreid aandacht besteed. Wij constateren dat u zichtbaar een kwaliteitsimpuls heeft gegeven aan uw (proces van) frauderisicoanalyse en de verdere inbedding hiervan in de organisatie. U heeft hierbij expliciet rekening gehouden met onze adviespunten uit voorgaande jaren. Zie hiervoor eveneens de opvolging aanbevelingen voorgaande jaren. Op basis van uw frauderisicoanalyse adviseren wij u in lijn met ons accountantsverslag 2023 om: • de frauderisico's en beschreven interne beheersmaatregelen te betrekken in uw verbijzonderde interne controles (VIC-plannen en VIC's) om bestaan en werking van beheersmaatregelen te kunnen toetsen; • aandacht te besteden aan financiële verslaggevingsrisico's, waaronder (fraude)mogelijkheden ten aanzien van resultaatsturing; In ons accountantsverslag bij de jaarrekening 2023 rapporteerden wij over een mogelijke onregelmatigheid die door uw eigen organisatie is onderkend. Bij afgifte van onze controleverklaring bij de jaarrekening 2023 werden de feitelijkheden en omstandigheden nader onderzocht. Wij vragen u nadrukkelijk om de ontwikkelingen te monitoren en ons hierover actief te informeren.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Grondexploitaties	Belangrijke uitdagingen hebben een raakvlak met c.q. impact op de ruimtelijke ontwikkeling binnen uw gemeente, zoals de versnelling van de woningbouwopgave en de klimaattransitie (verduurzaming, stikstofproblematiek en netcongestie). Gezien de omvang van de 'voorraad bouwgronden in exploitatie' in de jaarrekening, dienen deze (macro-economische) ontwikkelingen centraal te staan bij het actualiseren van de grondexploitatieramingen ten behoeve van de jaarrekening 2024. Specifiek benoemen wij hierin de uitdagingen die de gemeente heeft in het kader van netcongestie. Netbeheer Nederland classificeert de situatie binnen uw gemeente als zijnde "Rood", waarbij geconstateerd is dat er geen transportcapaciteit is voor nieuwe aansluitingsverzoeken en er op dit moment een wachtrij is. Deze netcongestie kan een (aanzienlijke) impact hebben op de planning zoals deze nu is opgenomen binnen de verschillende grondexploitaties. Wij vragen uw aandacht voor de evaluatie van dit schattingselement, alsmede voor de impact daarvan op de opbrengstenraming als geheel. Het is daarbij van belang dat u de opbrengstenramingen en overige schattingselementen kritisch blijft volgen en deze waar mogelijk in lijn brengt met de marktontwikkelingen. Net als voorgaande jaren zullen wij nauw contact houden met uw organisatie over de belangrijke ontwikkelingen binnen de verschillende projecten. Er worden, ter voorbereiding op de jaarrekeningcontrole, tussentijdse gesprekken gepland voor de (deel)projecten Leidsche Rijn – Centrum, Haarrijn, Strijkviertel, Groenewoud en de Deelplan overstijgende complexen, evenals het project Merwedekanaalzone OPG, Beurskwartier en Lombokplein. Daarnaast worden wij graag (indien van toepassing) geïnformeerd over in het boekjaar nieuw geopende en te openen grondexploitaties. Het spreekt voor zich dat het belangrijk is om de ontwikkelingen en de voortgang ter zake gezamenlijk nauwgezet te monitoren en tijdig met elkaar te overleggen indien er zich situaties voordoen die (mogelijk) een wezenlijke impact hebben op het controleproces. Over onze uiteindelijke bevindingen inzake de beheersing en waardering van de grondexploitatie rapporteren wij in het accountantsverslag bij de jaarrekening 2024. Verder merken wij op dat uw organisatie het afgelopen jaar druk bezig is geweest met het vormgeven van de nieuwe nota grondbeleid. Hierin wordt nadrukkelijk voorgesorteerd op de aanstaande wijzigingen van de verslaggevingsvereisten die voortkomen uit de aangepaste notitie grondbeleid van de commissie BBV (2024). Dit zien wij als een positief punt.
Interne beheersing | Rechtmatigheids-verantwoording en Europese aanbestedingen	Sinds december 2022 maakt uw organisatie gebruik van een nieuw inkoopsysteem, waarin het beheersen van de verschillende aanbestedingstrajecten beter te borgen zou moeten zijn. Echter is de organisatie op dit moment (tijdelijk) gestopt met het gebruik van het nieuwe inkoop systeem op het gebied van het stroomlijnen van de documentenstroom voor EU-aanbestedingen. Wij begrijpen dat deze beslissing volgt op frequente storingen en tijdelijke onbeschikbaarheid van documenten. Uw organisatie geeft aan dat gesprekken met de leverancier worden gevoerd om de prestaties te verbeteren, met de intentie om terug te keren zodra de betrouwbaarheid en adequate werking van het systeem gegarandeerd zijn. Tot die tijd worden documenten via MS Teams beheerd en real-time gedeeld om continuïteit en toegankelijkheid te borgen. Dit geldt eveneens voor de inkoopkalender. Handmatige invoer door decentrale medewerkers kan met deze "work around" in potentie leiden tot variabiliteit in datakwaliteit en onvolledigheid. Wij adviseren omtrent de datakwaliteit aanvullende waarborgen te treffen. Hierin benoemen wij dat door uw organisatie, om de uitdagingen rondom datakwaliteit en het juiste instrumentarium voor centrale sturing te adresseren, wordt gewerkt aan een visiedocument waarin enerzijds de noodzakelijke maatregelen om datakwaliteit te waarborgen worden beschreven en anderzijds de wijze waarop de centrale inkooporganisatie versterkt zal worden in haar rol van advisering, monitoring en interventie. Uw gemeente heeft in de afgelopen jaren diverse maatregelen getroffen om de naleving van de interne- en Europese aanbestedingsregels beter te borgen. Wij constateerden de laatste jaren een gestage afname in de omvang van de onrechtmatigheden als gevolg van het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels. Uit uw controle en interne rapportage (concernaudit) over het eerste half jaar van 2024 volgt een fout van € 0,4 miljoen, terwijl over 2023 sprake was van een fout van € 4,8 miljoen over het gehele jaar. Dit is mede het gevolg van het aflopen van foutief aanbestede contracten uit voorgaande boekjaren. Verder is de gemeente gestart met een opleidingsprogramma om kennis en vaardigheden in het decentraal inkopen te vergroten. Dit programma, dat inmiddels een jaar loopt, omvat onder andere gesprekken met organisatieonderdelen. Daarnaast biedt een online e-learning tool masterclasses aan, die projectleiders helpen de spelregels van inkoopprocessen te begrijpen.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Betrouwbaarheid en continuïteit geautomatiseerde gegevensverwerking	Jaarlijks geven wij u een update van de opvolging van de bevindingen uit de IT-audits van voorgaande jaren, waarbij wij op basis van gesprekken met de betrokken functionarissen de voortgang op de bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid van de algemene IT-beheersmaatregelen onderzoeken. Deze werkzaamheden zijn geïntegreerd in onze jaarrekeningcontrole. U heeft ons afgelopen jaar, in verband met de voorgenomen implementatie van SAP4HANA, gevraagd om door middel van een quickscan de opvolging te evalueren van de geconstateerde observaties met betrekking tot de IT-audit over voorgaande jaren. Wij hebben met elkaar afgesproken dat wij deze evaluatie beperken tot het beoordelen van de opzet van de door de gemeente gekozen oplossingsrichtingen. Hierbij is de nadruk gelegd op de observaties met een gemiddeld tot hoog risico. De scope van deze evaluatie betreft de verschillende SAP-systemen en de netwerkomgeving. Net als voorgaande jaren adviseren wij u om bij de implementatie van SAP4HANA te borgen dat de algemene IT-beheersingsmaatregelen ook op een betrouwbare manier worden opgezet en geïmplementeerd. Wij zijn hierop goed aangehaakt samen met onze IT-auditors. Wij beperken ons dit boekjaar tot de minimaal noodzakelijke IT-werkzaamheden wat betreft de opzet en het bestaan van de interne-beheersing(smaatregelen), en dus niet op de werking, monitoring en/of eventuele continue verbetering. Net als in voorgaande jaren hanteren wij bij onze controle op voorhand een aanpak waarbij wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden buiten de IT-omgeving plannen, om in te spelen op de onderkende risico's. Wij hoeven daarom onze controle-aanpak niet te wijzigen. Inmiddels zijn met uw organisatie afspraken gemaakt met omtrent de eerste beoordeling van de ingerichte interne beheersingsmaatregelen in het nieuwe systeem. Hierbij wordt door onze IT-auditors een zogenoemde pre-implementation review uitgevoerd, waarbij onder andere gekeken wordt naar de plannen die de organisatie (in samenwerking met haar implementatiepartners) heeft om te zorgen voor een adequate gegevensmigratie en dat voldoende en geschikte beheersmaatregelen zijn getroffen voorafgaande aan de migratie. Wij maken nadere afspraken met uw organisatie over de specifieke werkzaamheden die benodigd zijn op de migratie van gegevens. Hierbij zullen wij de mogelijke implicaties op het jaarrekeningcontroleproces 2024 benadrukken en meegeven. Zoals de werkzaamheden die wij verrichten ten aanzien van het lijstwerk en de volledigheid en nauwkeurigheid van de rechten en verplichtingen die verantwoord worden in de jaarrekening 2024.
Interne beheersing | Datagedreven werken, artificial intelligence en automatisering	Onze directe omgeving is de laatste jaren steeds sterker afhankelijk geworden van automatisering, artificial intelligence (AI) en van het verwerken van data. Dit helpt ons om processen op een meer efficiënte en effectieve wijze uit te voeren. Gemeenten kennen een groot aantal zogenoemde 'rule based' processen, zowel in de beleidsuitvoering als in de ondersteuning. Of het nu gaat om het verstrekken van een subsidie of om het uitbetalen van een factuur, in al dit soort processen wordt een meer of minder complexe beslisboom doorlopen, waarna er al dan niet tot een handeling wordt overgegaan. Dergelijke processen lenen zich goed voor zogenoemde 'end tot end' automatisering; het geheel of gedeeltelijk elimineren van menselijke handelingen in het proces. Geautomatiseerde interne-beheersingsmaatregelen – zoals het automatisch matchen van een factuur met een inkooporder of het checken of een subsidieaanvraag niet al eerder is afgewezen – verhogen hierbij de betrouwbaarheid van de procesuitvoering. Daarnaast worden er binnen de gemeente, onder andere in deze processen, steeds meer data gegenereerd en opgeslagen. Deze data kunnen uw organisatie helpen bij het op een efficiënte en effectieve wijze bereiken van uw beleidsbeleidsdoestellingen en bij het formuleren van deze doelstellingen. Wij zien zowel dit datagedreven werken als het verder automatiseren van de processen als belangrijke trends binnen de gemeentelijke sector en hebben in dit verband een visiedocument gepubliceerd: "Investeer nu in executiekracht!". Wanneer wij deze (belangrijke) trends projecteren op de gemeente Utrecht, constateren wij dat binnen uw gemeente gebruik wordt gemaakt van nieuwe technieken, zoals data-analyse en generatieve AI. Recent heeft uw organisatie een 'Handleiding GenAI' gepubliceerd waarin de wijze, waarop medewerkers van de gemeente op een verantwoorde manier gebruik kunnen maken van dergelijke technieken, is beschreven. Daarnaast is de organisatie bezig te onderzoeken om verdere (Gen)AI toepassingen uit te rollen binnen de organisatie (bijvoorbeeld Microsoft Copilot). Wij merken op dat de gemeentelijke handleiding en raadsinformatiebrief hieromtrent primair ingaat op de risico's en limitaties die GenAI met zich meebrengt. Wij adviseren hierbij om ook de mogelijke kansen te identificeren om bedrijfsprocessen en handelingen op een efficiëntere wijze te kunnen inrichten. Zelf onderneemt de organisatie wel stappen om hiermee aan de slag te gaan door bijvoorbeeld het organiseren van de zogenoemde AI-tafel, het opzetten van een multidisciplinair AI coördinatieteam en het verrichten van AI gerelateerde presentaties aan medewerkers van de gemeente. Graag faciliteren wij u hierbij aan de hand van een zogenoemd "AI Lab", waarbij wij uw organisatie meenemen bij de mogelijkheden die AI biedt en de concrete ontwikkelingen voor de gemeentelijke markt. Een overzicht met specifieke veel gebruikte prompts per organisatie-onderdeel kan hier een voorbeeld van zijn. Dit als aanvulling (en mogelijk met een andere invalshoek) op hetgeen uw organisatie zelf al doet op dit vlak.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

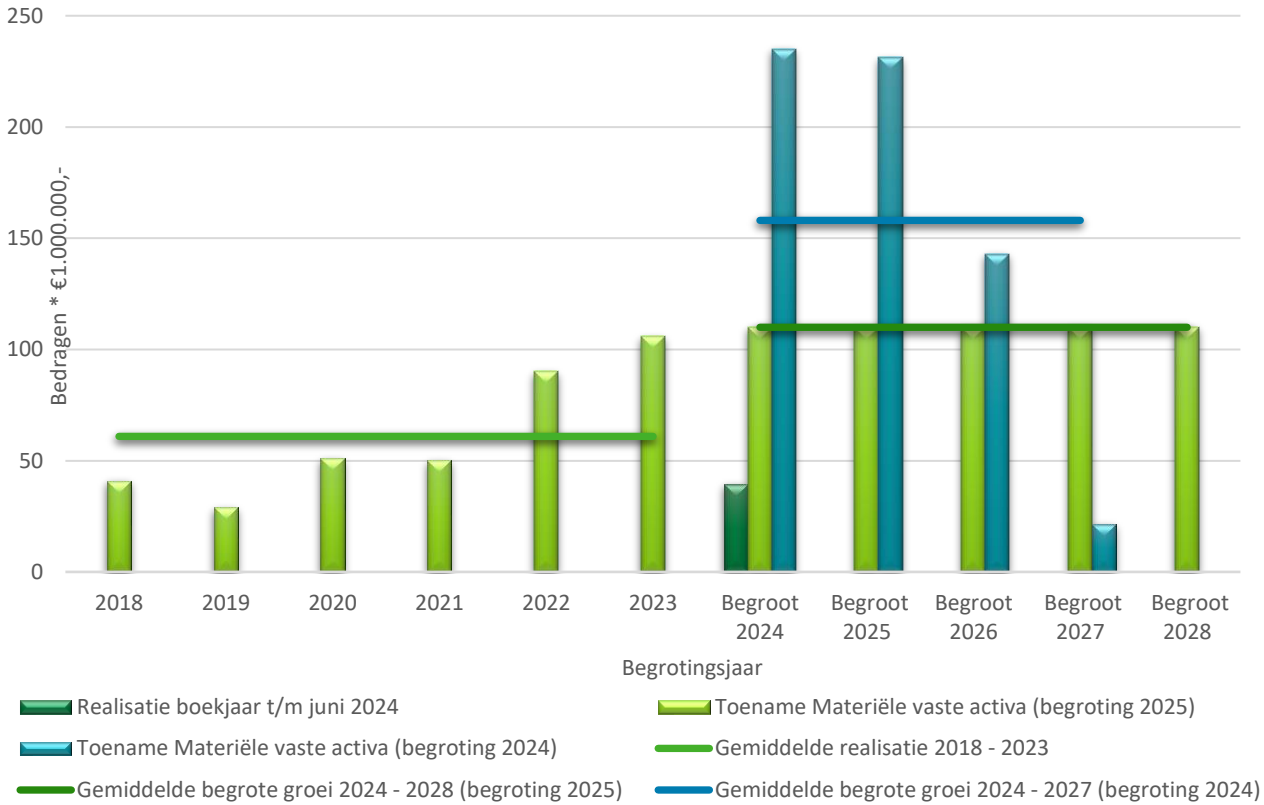

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | beheersing Investeringsagenda	Voorgaand jaar hebben wij u gerapporteerd over de uitdagingen die wij zien in uw investeringsbegroting. Wij hebben geconstateerd dat uw organisatie met onze aanbevelingen hieromtrent aan de slag is gegaan en als eerste stap de investeringsplanning heeft aangepast en gelijkmatig heeft “uitgesmeerd” over de komende jaren. Wij hebben de aanpassingen in het totale investeringsvolume in onderstaand figuur weergegeven. De doorgevoerde wijzigingen in het geraamde investeringsvolume dragen bij aan uw doelstelling om tot een realistische (meerjaren)raming te komen. Ook wordt gewerkt aan een plan om de investeringsplanningen ,– beheersing en besluitvorming te versterken. Een belangrijke aspect hierbij is de link c.q. de integrale afstemming tussen de investeringsplannen van de verschillende organisatieonderdelen voor middelen en capaciteit. Ook is de directe relatie tussen een realistische investeringsplanning en de financiële begroting wat betreft de afschrijvings- en rentelasten, kengetallen en balansprognose hierbij belangrijk.

Wij herhalen in dat kader onze aanbevelingen uit voorgaande jaren:

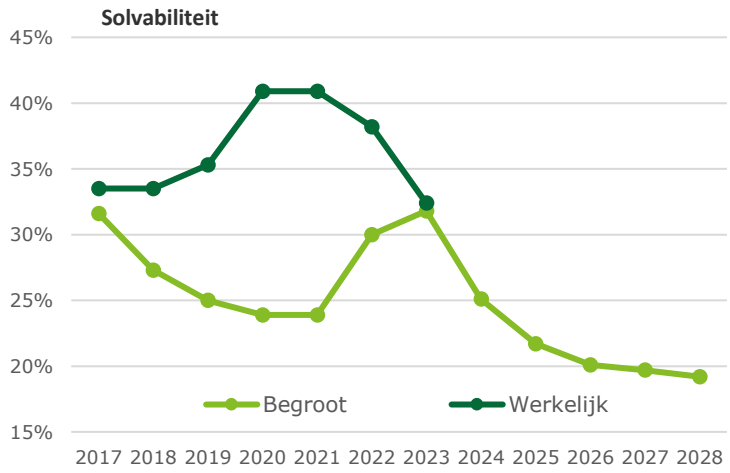
- Verduidelijken en versterken van de informatievoorziening en besluitvorming van de gemeenteraad bij investeringen. De eerste plannen hiervoor zijn ook aan de Adviescommissie Controle en Financiën gepresenteerd en zijn zeker een goede stap in met name de kwaliteit van de informatievoorziening. De Adviescommissie heeft aanwijzingen gegeven voor het gewenste niveau van budgetrecht van de gemeenteraad.
- Het opstellen van een integrale investeringsplanning, waarbij de investeringen over de jaarschijven zijn afgestemd op de ambtelijke capaciteit. Aan de hand van deze planning kan tevens worden geïnventariseerd welke organisatieonderdelen een verdere ambtelijke versterking nodig hebben.
- Het uitvoeren van een zichtbare inhoudelijke controle op de onderliggende ramingen van investeringen, waarbij tevens de realiseerbaarheid van de investering in relatie tot de integrale planning kritisch wordt bekeken. Hierbij kan de prioriteit worden gegeven aan de investeringen van een hoge kwantitatieve omvang.
- Het prioriteren van de investeringen die zijn opgenomen in de nieuwe investeringsbegroting, om zo tot een meer realistische planning voor de komende jaren te komen, die realiseerbaar is voor de gemeente. Overigens merken wij op dat wij de bovenstaande uitdagingen bij meer gemeenten zien. De situatie bij de gemeente Utrecht past in het landelijke beeld.
- Zorg dragen voor een directe aansluiting tussen de planning van de investeringen en de vertaling naar de financiële begroting wat betreft de afschrijvings- en rentelasten, kengetallen en balansprognose .

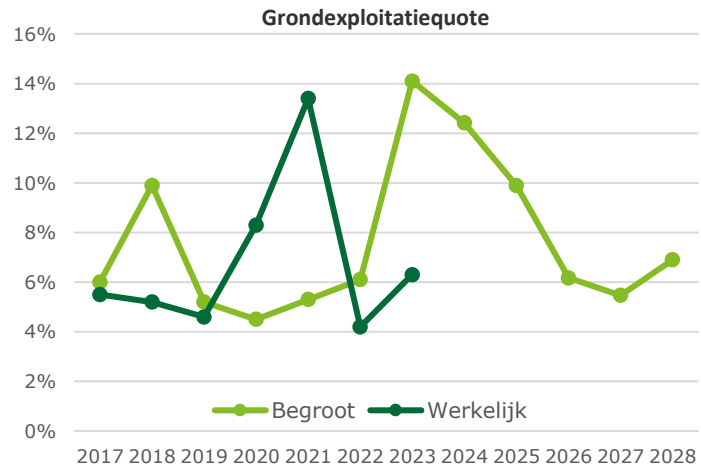

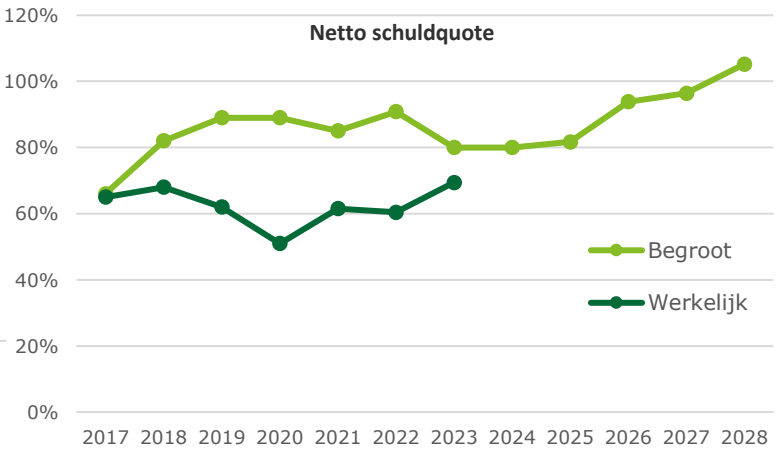

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

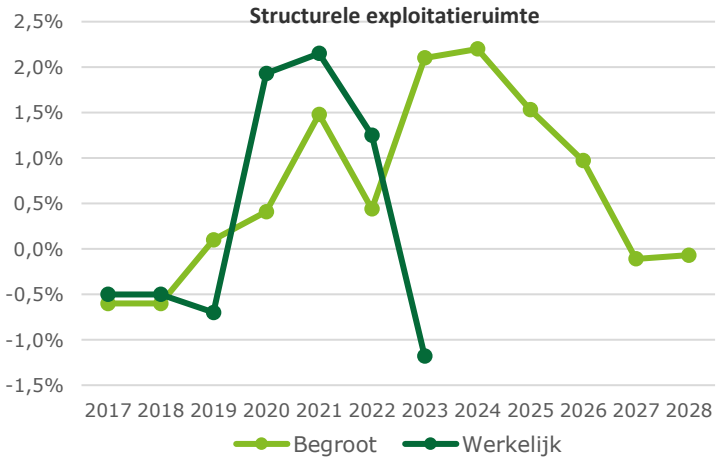
Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Voorspellende waarde begroting	De afgelopen jaren hebben wij de voorspellende waarde van uw begroting onder de aandacht gebracht. Met de begrotingstechnisch uitdagende jaren die u te wachten staan, blijft adequaat begroten en budgetbeheersing een belangrijk punt van aandacht. De afgelopen jaren bestaan aanzienlijke verschillen tussen begroting en realisatie. De informatie in de figuren hiernaast bevestigen dit beeld aan de hand van de verschillen tussen de begrote kengetallen en de daadwerkelijke realisatie. Een van de oorzaken is de onderuitputting ten aanzien van geplande uitgaven en niet tijdig centraal signaleren van dergelijke wijzigingen in de realisatie. Dit is mede het gevolg van de wisselwerking in de informatievoorziening van decentraal naar centraal die op onderdelen ontoereikend is om centraal te kunnen monitoren en tijdig beslissingen te nemen. Dit ligt in lijn met de constateringen die wij doen in het kader van uw investeringsagenda. Om concrete stappen te zetten bij deze constatering adviseren wij het volgende: • Versterk de sturende, monitorende en normerende rol van het concern en de directieraad. • Versterk de centrale interne (financiële) controlefunctie, welke aan de hand van duidelijke rollen en verantwoordelijkheden de robuustheid van het budgetbeheersingsproces moet borgen. Wij zien deze stappen als van essentieel belang om de betrouwbaarheid van de informatievoorziening te verhogen en de gemeenteraad in staat te stellen adequate keuzes te maken.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Overall beeld	Tijdens de interim-controle hebben wij de interne beheersing onderzocht van de voor de jaarrekening relevante processen. Overall is de interne beheersing – vanuit de opdracht voor de jaarrekeningcontrole bezien – van een voldoende niveau. De processen die wij tijdens de interim-controle hebben onderzocht, zijn: • Memoriaalboekingen en financiële verslaggeving • Investeringen • Grondexploitatie • Inkopen (inclusief aanbestedingen) en betalingsverkeer • Belastingen • Salarissen • Sociaal domein en uitkeringen Sociale Zaken • Treasury • Subsidieverstrekkingen • Overige opbrengsten: subsidie-, verhuur-, erfpacht- en parkeeropbrengsten. In deze managementletter hebben wij onze detailbevindingen weergegeven (inclusief status opvolging eerdere aanbevelingen).
Interne beheersing | Aandachtspunten voor de jaarrekening 2024	Voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening benoemen wij op basis van de jaarrekeningcontrole 2023 en de interim-controle 2024 de volgende specifieke aandachtspunten: • Een toereikende onderbouwing van de waardering van het onderhanden werk (voorraad) inzake de grondexploitaties, inclusief position papers. Specifiek aandachtspunt hierbij is een actuele onderbouwing van de voor 2024 e.v. verwachte inflatie/kosten- en opbrengstenindexatie. Met het ruimtelijk domein hebben wij separate afspraken gemaakt over de voor de controle benodigde stukken en onderbouwingen. Tevens plannen wij periodieke gesprekken, waarin wij elkaar actief op de hoogte houden van belangrijke ontwikkelingen. • Het mogelijk doorbreken van de interne beheersing door het management (‘management override’), waarbij wij specifiek aandacht vragen voor de onderbouwing van de materiële schattingen in de jaarrekening (inclusief een evaluatie van de in de jaarrekening van vorig boekjaar opgenomen schattingen) en een toereikende autorisatie van en controle op memoriaalboekingen. • Aandacht voor uw standpunt en onderbouwing ten aanzien van (eventuele) juridische claims en geschillen. • Het aantal regelingen dat uw gemeente moet verantwoorden in de SiSa-bijlage neemt naar verwachting voor het boekjaar 2024 verder toe. U bent daarom gestart met de (voorbereiding van de) uitvoering van de benodigde interne controles op de getrouwe verantwoording in de SiSa-bijlage en de rechtmatigheid van de bestedingen. Voor de jaarrekeningcontrole maken wij – zodra de verantwoordings- en controle-informatie vanuit de rijksoverheid voor 2024 definitief is – nadere (plannings)afspraken. • Een toereikende onderbouwing van de impact van de vastgestelde stelselwijziging met betrekking tot de afschrijvingsmethodiek (lees moment van afschrijven).

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Prioritering van detailbevindingen	In deze managementletter schrijven wij bij het 'Overall beeld interne beheersing en organisatieontwikkeling' dat het belangrijk is om keuzes te maken. Dit geldt ook voor het opvolgen van onze detailbevindingen en prioritering daarin. Wij geven daarom in dit hoofdstuk een overzicht van onze (resterende) detailbevindingen en een prioritering mee. Hoge prioriteit: • 03. Frauderisicomanagement: door organisatieonderdelen toetsen van effectieve werking interne beheersmaatregelen • 12/13. Investeringsplanning: zie Interne beheersing | beheersing Investeringsagenda • 15. Onderbouwing balansrekeningen • 16. Rechtmatigheidsverantwoording en Europese aanbestedingen: zie Interne beheersing | Rechtmatigheids-verantwoording en Europese aanbestedingen • 17. Bijstelling vierkantbudget en timing jaarrekeningcontrole: belang dat uw gemeente, gezamenlijk met de zorgaanbieders, een grondige analyse maakt van de verschillen tussen inschatting en werkelijkheid om toekomstige budgetafwijkingen te minimaliseren Middel prioriteit: • 09. Subsidiebaten: subsidieregister verder versterken (in uitvoering brengen van gewijzigde opzet/plan) • 10. Subsidieverstrekkingen: applicatie EasyFunders voorziet nog niet volledig in uw informatiebehoefte Prioritering bij implementatie SAP4HANA: • 06. Prestatielevering: interne beheersing in systeem t.a.v. prestatielevering inkopen • 11. Memoriaalboekingen: structureel controleren, accorderen van memorialen • 20/21. Data-analyse in de controle | Betaalblokkades en datakwaliteit Opgelost op korte termijn: • 07. Erfpacht: controle volledigheid erfpachtopbrengsten (in uitvoering brengen van gewijzigde opzet/plan) • 08. Verhuurproces: controle op naleving huurbeleid (in uitvoering brengen van gewijzigde opzet/plan) • 14. Ontwikkeling van uw gemeentebrede risicomanagement: aanpassing Nota risicomanagement en weerstandsvermogen (centraliseringsacties zijn reeds genomen) • 19. Subsidieverstrekkingen: naleving termijnbepalingen (gewijzigde opzet/plan in opstartfase)

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Speerpunten Adviescommissie Controle en Financiën

Verslag speerpunten auditplan

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Verslag speerpunten auditplan

Onderwerp	Boodschap
Speerpunten Adviescommissie	De volgende speerpunten heeft u ons meegegeven bij bespreking van ons auditplan 2024: • Inzicht in de financiële positie • Grip op investeringen: realisatiekracht, terugdringen van planningsoptimisme en voortgang op dit thema • Budgetrecht van de gemeenteraad (MPR, investeringen, reserves en verbonden partijen) Over het eerste speerpunt rapporteren wij in ons accountantsverslag bij de jaarrekening. Tevens informeren wij u in thema-sessies, zoals in onze jaarlijkse of halfjaarlijkse heisessie over de ontwikkeling van de financiële positie van Utrecht en (specifieke) kengetallen. In zowel deze managementletter als in ons accountantsverslag rapporteren wij over speerpunt 2 en 3. Wij onderschrijven het belang van uw project Versterken financiële functie en informeren u over de voortgang en onze aanbevelingen daarbij.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024

Onderwerp	Boodschap
Wijzigingen in het BBV	In december 2023 heeft de commissie BBV belangrijke notities over Rente, Overhead en Grondexploitatie geactualiseerd. We geven hieronder de belangrijkste wijzigingen per notitie weer en hun impact op de jaarrekening. Deze notities gelden vanaf begrotingsjaar 2025, maar mogen vanaf begrotingsjaar 2024 al worden toegepast. Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken 2023 De belangrijkste wijzigingen in de notitie Grondexploitatie houden verband met de Omgevingswet, die leidde tot aanpassingen in de lijst van verhaalbare kostensoorten. Deze zijn van kracht per 1 januari 2024 en beïnvloeden voornamelijk verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid en biedt de gemeente meer keuzemogelijkheden tot het verhalen van kosten. Andere wijzigingen betreffen voorwaarden voor warme gronden, voorbereidingskosten en gemengde projecten. Daarnaast is de rentetoerekening gewijzigd alsmede worden er zwaardere eisen gesteld aan winstnemingen. Deze laatste twee benoemde wijzigingen zullen financieel effect hebben op uw grondexploitatieprojecten en de begrote winstnemingen die uw organisatie kan doen (hoofdzakelijk binnen de grondexploitatie Leidsche Rijn). Immers kan winstneming via de POC-methode, dat wil zeggen op basis van de betrouwbaar geraamde winst naar rato van de realisatie van verkopen èn kosten, pas plaatsvinden als de resterende looptijd van een grondexploitatie tien jaar of minder is. Voorheen was de restrictie van de looptijd niet opgenomen in de notitie grondbeleid. Notitie Rente De meest significante wijziging in de notitie Rente betreft de toerekening van rentelasten aan grondexploitaties. Tot en met 2023 was het enkel toegestaan om de werkelijke rente over vreemd vermogen evenredig toe te rekenen aan deze exploitaties. Dit geldt ook voor toekomstige rentelasten. Met ingang van boekjaar 2025 (en optioneel 2024) wordt in het BBV geen onderscheid meer gemaakt, en vindt rentetoerekening plaats op basis van de reguliere omslagrente. Notitie Overhead De commissie BBV heeft de regelgeving omtrent de toerekening van overhead geactualiseerd en samengevoegde notitie. De belangrijkste stellige uitspraken uit deze notitie zijn: • De definitie van overhead uit artikel 1 van het BBV wordt nader geduid als: het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. • Voor de berekening van de tarieven voor lokale heffingen moet de methodiek voor de toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. • De methodiek voor het toerekenen van overhead, zoals opgenomen in het overzicht overhead, aan lokale heffingen en rechten mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead aan overige taakvelden van de begroting.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024

Onderwerp	Boodschap
Aanpassingen BADO	Op basis van de huidige verwachtingen zal het Besluit accountantscontrole decentrale Overheden (BADO) vanaf 2025 worden aangepast, waarbij de goedkeuringstolerantie wordt aangepast van 1% naar 2%. Daarnaast wordt ook de omvangsbasis aangepast. Op dit moment omvat dit de totale lasten, inclusief dotaties aan de reserves. Dit laatste komt te vervallen, waardoor de omvangsbasis alleen de lasten omvat, exclusief de reservemutaties. Dit heeft in beginsel geen gevolgen voor de gemeente of voor de controlewerkzaamheden die worden uitgevoerd in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording. Wel kan dit betekenen dat er sprake is van een impact op de omvang van uit te voeren controlewerkzaamheden vanaf boekjaar 2025, zoals het uitvoeren van detailcontroles. Op basis van de begroting 2025 kan een eerste inschatting gemaakt worden van de impact hiervan tussen boekjaar 2024 en 2025. Wij treden tijdig met u in overleg om te bespreken wat deze wijziging voor boekjaar 2025 betekent.
Interne beheersing | Afschrijvingsmethodiek	In uw voorjaarsnota 2024 heeft uw gemeenteraad verschillende bezuinigingsvoorstellen vastgesteld. Een van deze financieel technische bezuinigingsmaatregelen heeft betrekking op het wijzigingen van het moment van afschrijving. Waar in de periode voor 1 januari 2024 werd gestart met afschrijven op het moment van ingebruikname is dit gewijzigd in het starten met afschrijven vanaf 1 januari van het boekjaar volgend op het jaar waarin het actief gereedgekomen is. Op basis van deze wijziging kennen nieuwe activa die gedurende het boekjaar in gebruik worden genomen, bij gelijkblijvende afschrijvingstermijnen, feitelijk een langere ingeschatte gebruiksduur. Wij vragen uw aandacht voor de evaluatie van dit punt. Vanuit het verslaggevingskader (in dit geval de notitie Materiële vaste activa van de commissie BBV) is er bij een dergelijke wijziging sprake van een stelselwijziging die wordt toegelicht in de jaarrekening.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bijlage

Detailbevindingen interim-controle

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bevindingen interim-controle 2024

Onderwerp	
Subsidie-verstrekkingen	Wij hebben naar aanleiding van procesbespreking en uw VIC werkzaamheden (Concernaudit rapport VIC subsidies), vernomen dat het uitvoeringskader Subsidieverstrekking 2020-2023 niet is geactualiseerd voor boekjaar 2024 (peildatum 12-09-2024). Dit document dient als beleidsstuk voor de subsidieverstrekking en bevat de regels voor het uitvoeren van dit proces in het kader van de rechtmatigheid. Het oude uitvoeringskader van 2020-2023 wordt nog steeds gebruikt in 2024 maar is, als gevolg van de termijnen t.a.v. de geldigheid die opgenomen zijn in het uitvoeringskader, niet meer passend voor uw interne rechtmatigheidscontroles. Immers bestaat het risico dat er onduidelijkheid ontstaat over de gesubsidieerde activiteiten en bijbehorende bedragen, waardoor moeilijk is vast te stellen of de subsidie aan de gewenste activiteiten wordt besteed. Dit kan de rechtmatigheid van de subsidieverstrekking in gevaar brengen. Wij adviseren u dan ook om het uitvoeringskader Subsidieverstrekking te actualiseren, conform uw bestaande voornemen. Daarnaast raden wij aan het uitvoeringskader jaarlijks te beoordelen op actualiteit, zodat eventuele noodzakelijke aanpassingen tijdig kunnen worden doorgevoerd.
Parkeeropbrengsten	Als onderdeel van onze interim-controle hebben wij de procesgang en de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de parkeeropbrengsten beoordeeld. Hierbij hebben wij vastgesteld dat uw organisatie op dit moment bezig is met een migratie naar een nieuw systeem ten behoeve van het verstrekken van parkeerproducten (zoals vergunningen). Als gevolg van problemen bij de inrichting van het nieuwe systeem in combinatie met het vervallen van ondersteuning voor uw vorige systeem vanaf 1 oktober 2024, richt u voor een deel van de parkeerproducten tijdelijk een “work-around” in voor het verstrekken, registreren en administreren van deze parkeerproducten. Hiermee is uw interne-beheersing (waaronder in het systeem afgedwongen controle-technische functiescheiding) mogelijk niet toereikend en loopt u een risico op onnauwkeurigheden in de verantwoording van parkeeropbrengsten. Wij adviseren uw organisatie om voor de ontstane situatie (tijdelijk) passende aanvullende interne beheersingsmaatregelen in te richten. Daarbij is het van belang om aandacht te besteden aan de reproduceerbaarheid van de uitgevoerde controlestappen. Wij adviseren specifieke (verbijzonderde) interne controles op te zetten, waarbij u zichtbaar toetst op de nauwkeurigheid en de volledigheid van de parkeeropbrengsten.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bijlage

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
01	**2019 – Frauderisicomanagement** ML 2019: Wij adviseren u om het proces inzake het frauderisicomanagement te versterken, met het implementeren van een tussentijdse bewaking van de risico's, het implementeren van beheersmaatregelen en de follow-up hiervan, om daarmee de potentiële impact van de risico's te verkleinen.	De frauderisicoanalyse is afgerond en in februari 2024 door de directieraad en het college vastgesteld.	✓
02	**2021 – Frauderisicomanagement** Uw interne frauderisicoanalyse is gericht op de geïdentificeerde risico's op basis van de eigen kernprocessen. Naast de focus op de risico's die worden geïdentificeerd via het perspectief en de processen van ieder organisatieonderdeel, adviseren wij om het gehele fraudelandschap bij de analyse te betrekken, om zo de kans te verkleinen dat er risico's worden gemist of weggelaten. Hierbij kunnen bijvoorbeeld aspecten worden meegenomen als: de waarschijnlijkheid van omkoping en corruptie, mogelijkheden van fraude (sturing) in de financiële overzichten, en het risico op het doorbreken van de interne beheersing door het management.	De frauderisicoanalyse is afgerond en in februari 2024 door de directieraad en het college vastgesteld.	✓
03	**2021 – Frauderisicomanagement** Concernaudit heeft het bestaan en de werking van de huidige beheersmaatregelen zelf niet getoetst en heeft de bruto/netto weging gebaseerd op de informatie uit de gesprekken. In de frauderisicoanalyse worden aanvullende beheersmaatregelen genoemd. Het is belangrijk dat de organisatie het bestaan en de werking van de (huidige en aanvullende) beheersmaatregelen zoals genoemd in de frauderisicoanalyse ook daadwerkelijk gaat toetsen. Wij adviseren dit op te nemen in het interne auditplan. Daarnaast verdient het aanbeveling om het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen zowel centraal als decentraal te monitoren.	Door Concernaudit is opvolging aan onze aanbeveling gegeven door jaarlijks een thema-audit uit te voeren. Concernaudit toetst op basis van het jaarplan risico-analytisch interne beheersmaatregelen. Tevens organiseert Concernaudit bewustwordingsworkshops voor de organisatie. Bij de organisatieonderdelen wordt momenteel niet (zichtbaar) de werking van interne beheersmaatregelen getoetst. Wij adviseren u om de belangrijke beheersmaatregelen te toetsen op effectieve werking.	*Update jaareinde, om na te gaan of het punt is opgelost*
04	**2021 – Frauderisicomanagement** Uw interne frauderisicoanalyse wordt eens per vier jaar geactualiseerd. Op basis van de decentrale opzet van uw organisatie worden het risicomanagement en de interne-controleplannen tussentijds decentraal geactualiseerd. Op deze wijze speelt u in op actuele situaties, bijvoorbeeld op de frauderisico's ten aanzien van de nieuwe Tozo-regeling. Tevens maakt u voor het inventariseren en kwantificeren van de financiële risico's gebruik van Naris. Een aandachtspunt hierbij vormt het bij elkaar brengen en monitoren van de decentraal ingeschatte frauderisico's.	De organisatie heeft een gemeente brede frauderisicoanalyse opgesteld. Deze is in februari 2024 door de directieraad en het college vastgesteld. De frauderisicoanalyse vormt de basis voor de fraudeproducten in het jaarplan (in het bijzonder fraudeworkshop en audit naar beheersmaatregelen door concernaudit).	✓

Legenda: ✗ Niet opgelost — — Gedeeltelijk opgelost ✓ Opgelost

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
05	**2019 – Frauderisicomanagement** In de frauderisicoanalyse op het niveau van het organisatieonderdeel ontbreekt nog een beschrijving van de restrisico's en van de wijze waarop hiermee wordt omgegaan (e.g. accepteren/mitigeren/ vermijden). Het verdient aanbeveling om in te gaan op de risicobereidheid ten aanzien van fraude- en compliancerisico's, op zowel concernniveau als op het niveau van het organisatieonderdeel.	De frauderisicoanalyse is afgerond en in februari 2024 door de directieraad en het college vastgesteld.	
06	**2020 – Prestatielevering** Wij raden u aan om te onderzoeken of het mogelijk is om in SAP een aanvullende controlestap in te richten bij het autoriseren van facturen voor prestatielevering. Wij raden u aan om, indien er facturen boven een bepaalde grens worden ontvangen, via het systeem te laten afdwingen dat de budgethouders onderbouwende documentatie bijvoegen, ter onderbouwing van de prestatielevering.	Ten tijde van de interim-controle 2023 hebben wij vastgesteld dat dit punt per heden nog niet is opgevolgd. De levenscyclus van uw financiële pakket (SAP) en van de inkoopmodule (SAP MUIS) nadert haar einde. Uw organisatie is dan ook gestart met de implementatie van de opvolgers van deze pakketten. Uw verwachting is dat de implementatie van het nieuwe systeem per 1 januari 2025 is afgerond. Tot en met de implementatie van het nieuwe pakket accepteert u dit risico. Wij hebben de opzet en het bestaan van uw interne-beheersingsmaatregelen getoetst en daarbij vastgesteld dat deze in voldoende mate inspelen op het onderkende risico. Concernaudit voert interne controles uit door middel van process mining, om op deze risico's te monitoren.	
07	**2018 – Erfpacht: controle volledigheid erfpachtopbrengsten** Wij hebben vastgesteld dat: • Niet alle controles zichtbaar worden vastgelegd. Hierdoor is noch door de gemeente Utrecht, noch door BDO achteraf na te gaan of de controles zijn uitgevoerd, en, zo ja, wat de mogelijke uitkomsten en vervolgacties zijn geweest. • Er geen periodieke controle wordt uitgevoerd op de volledigheid van de te factureren/geadministreerde erfpachtobjecten. Wij bevelen u aan om periodiek, maar ten minste eenmaal per jaar, een verbandscontrole uit te voeren op de volledigheid van het aantal te factureren/te verpachten objecten.	Uw organisatie heeft de 'basislijst', waarop de verschillende in erfpacht uitgegeven perceelnummers zijn opgenomen gecompleteerd. Hierdoor is een koppeling gemaakt tussen de grondpercelen en de kadastrale perceelnummers. Er is een plan van aanpak gemaakt, op basis waarvan periodiek steekproeven uitgevoerd gaan worden. Deze jaarlijkse steekproeven worden opgenomen in de planning van team erfpacht. Wij hebben echter vernomen dat deze nog niet in uitvoering zijn gebracht.	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
08	**2018 — Verhuurproces: controle op naleving huurbeleid (kostendekkende huur/markthuur)** In het beleid van de gemeente Utrecht (Kaderbrief Vastgoed en MPUV 2017) is opgenomen dat: • Er een kostendekkende huur in rekening wordt gebracht voor activiteiten van de huurder die het beleid van de gemeente Utrecht ondersteunen. • De markthuur in rekening wordt gebracht in alle andere gevallen. Wij hebben, op basis van de door ons uitgevoerde lijncontrole op een nieuwe verhuring in boekjaar 2018, niet kunnen nagaan of er (door een onafhankelijke medewerker) een controle is uitgevoerd op de kostendekkendheid van de huurprijs zoals vastgelegd in de huurovereenkomst. Wij adviseren u om bij het muteren van huurovereenkomsten een check in te bouwen waarmee wordt vastgesteld dat de huur kostendekkend is.	De controle van de kostprijsdekkende huur komt, middels het routing formulier, tot stand onder controletechnische functiescheiding. In het routingformulier is echter geen expliciete processtap opgenomen waaruit blijkt dat de vastgoedeconoom goedkeuring c.q. betrokkenheid heeft getoond in de processtap. Dit is dus iets wat ontbreekt als separate stap in het routingformulier. Wij adviseren dan ook deze controle expliciet zichtbaar te maken op het routingformulier. De organisatie was ten tijde van de interim bezig met het doorvoeren van procesverbeteringen. Wij zullen medio november/december 2024 vaststellen of deze verbeteringen daadwerkelijk doorgevoerd zijn.	*Update per jaareinde, om na te gaan of het punt is opgelost*
09	**2019, 2021 & 2022 – Subsidiebaten** In 2021 is er onderzoek gedaan naar de wijze waarop de inkomende subsidies zijn vastgelegd in SAP en elders in de organisatie. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden ter voorbereiding op het doorontwikkelen van de beheersingsomgeving voor de inkomende subsidies. Door uitval vanwege ziekte is de tweede projectfase niet in december 2021, maar pas in 2022 opgestart. De afronding van het project staat als gevolg hiervan door gepland voor december 2022. De interne beheersing van de inkomende subsidies wordt vanaf dat moment ingestoken, analoog aan de wijze waarop de SiSa-regelingen reeds worden beheerst binnen de gemeente Utrecht. Concreet betekent dit dat het jaarlijkse opstel- en samenstelproces decentraal wordt uitgevoerd, terwijl de toetsing en afstemming met de financiële administratie centraal worden verricht. In de komende maanden zullen de procedures en richtlijnen die met deze proceswijziging samenhangen nader worden uitgewerkt, waarbij de organisatie als doel heeft om per jaareinde over een in financiële zin sluitende administratie te beschikken, evenals over een geüpdatet handboek financiën. Daarnaast moet het proces van inkomende subsidies opnieuw onder de aandacht zijn gebracht bij díe organisatieonderdelen die verantwoordelijk zijn voor het gros van de aanvragen.	Wij hebben vastgesteld dat het jaarlijkse opstel- en samenstelproces nog steeds decentraal plaatsvindt, terwijl de toetsing en afstemming centraal wordt uitgevoerd. Het bijhouden van het subsidieregister gebeurt eveneens centraal. Hoewel er een aanpassing is doorgevoerd in het subsidieregister, waardoor de einddatum van de verantwoording nu kan worden opgenomen, is dit nog niet voor elke subsidie ingevoerd. Daarnaast ontbreken de specifieke voorwaarden per subsidie én de wijze van verantwoording nog in het register. Hierdoor is het (nog) niet mogelijk om via het subsidieregister te monitoren of er tijdig aan de verplichtingen uit de toekenningsbeschikking van de specifieke subsidie wordt voldaan. Wij hebben vernomen dat de bekendheid van het subsidieregister binnen de organisatie is toegenomen en dat er inspanningen worden geleverd om de volledigheid van het register te waarborgen. Desondanks komt het nog regelmatig voor dat de gemeente subsidiegelden ontvangt zonder dat deze zijn geregistreerd in het subsidieregister. Op basis van de bovenstaande factoren concluderen wij dat de huidige invulling van het subsidieregister is verbeterd ten opzichte van het voorgaande jaar, maar nog onvoldoende is om de juistheid en volledigheid van de subsidieopbrengsten te kunnen waarborgen. Wij adviseren u om de genoemde voorwaarden op te nemen in uw subsidieregister.	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
10	**2021 – Subsidieverstrekkingen** Wij hebben vastgesteld dat de gemeente geen periodieke aansluiting maakt (kan maken) tussen de financiële administratie en de nieuwe subadministratie van de subsidieverstrekkingen (EasyFunders). Wij adviseren u om tijdig en minimaal voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole afspraken te maken met EasyFunders, om tijdig zicht te krijgen op eventuele aansluitverschillen tussen EasyFunders en SAP. Tevens adviseren wij u om middels een service level agreement (SLA) afspraken te maken met EF over betrouwbare en bruikbare informatie voor uw interne-controlewerkzaamheden.	In lijn met voorgaand jaar maakt u halfjaarlijks een aansluiting tussen de subadministratie EasyFunders) en de financiële administratie (SAP). Van uw organisatie hebben wij vernomen dat deze exercitie is verbeterd ten opzichte van vorig jaar. De data uit EasyFunders is echter vaak nog onvolledig en onduidelijk. Vorig jaar merkten medewerkers van het subsidiebureau op dat EasyFunders nog niet volledig voorziet in de informatiebehoefte. Wij hebben vernomen dat u in gesprek bent met de leverancier om de EasyFunders omgeving verder te optimaliseren voor het subsidieproces om in de toekomst beter aan te sluiten op de behoefte vanuit de organisatie en de data-kwaliteit te garanderen. Over dit laatste aspect vragen wij blijvende aandacht. Onze initiële bevinding is opgevolgd.	—
11	**2021 & 2022 – Memoriaalboekingen** De gemeente heeft het proces rondom de controle van memoriaalboekingen in 2022 verder vormgegeven via een procesherziening, waarbij het vierogenprincipe is ingebed, met gebruik van vaste formats en een nadere duiding hiervan in de vorm van een gebruikershandleiding. Het doel van deze procesherziening is om de betrouwbaarheid van de memoriaalboekingen en de consistentie van de controles en onderbouwingen te borgen. Op de formats is een aantal kernwerkstappen opgenomen, zoals: juiste grootboekrekening, de aanwezigheid van onderbouwende documentatie, het correct boeken van btw en, indien van toepassing, de door de budgethouder of business controller uitgevoerde BBV- check. Het vierogenprincipe is tevens technisch in de financiële administratie ingebed. Hoewel wij dit een positieve ontwikkeling vinden, merken wij op dat er binnen het huidige proces: • Keuzes gemaakt zijn om normen te hanteren die aangeven vanaf welk moment er een BBV-check verricht moet worden vanuit Business Control, en wanneer een akkoord moet zijn van de budgethouder. • Geen sprake is van een gestructureerde wijze van het documenteren van de door de controlerend functionaris verrichte controlehandelingen, noch van de hierbij gemaakte overwegingen om een memoriaal te accorderen. In het systeem is alleen het akkoord zichtbaar dat door de controlerend functionaris wordt gegeven. Wij bevelen de gemeente aan om het systematisch documenteren van het controlespoor van deze verplichte tweede autorisatie te verankeren in het proces rondom memoriaalboekingen. Aangezien niet alle memorialen door een budgethouder of business controller worden gecontroleerd en geaccordeerd, terwijl het controlespoor van de controlerend medewerker bij financiën niet op een gestructureerde wijze wordt gedocumenteerd, achten wij het proces inzake de memorialen nog niet voldoende solide om het risico op memoriaalboekingen die zonder (juridische) grondslag (niet compliant zijn met het BBV) worden geboekt voldoende te verkleinen. Wij adviseren u om het proces op het gebied van het documenteren van de controlewerkzaamheden verder te concretiseren.	Mede als gevolg van de naderende implementatie van SAP4HANA per 1 januari 2025 heeft uw organisatie besloten het eerder door ons gerapporteerde (rest)risico te accepteren en onze aanbevelingen mee te nemen bij de inrichting van het nieuwe (financiële) systeem.	—

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
12	**2023 - Investeringsplanning** De informatievoorziening ten aanzien van de investeringsagenda geeft onvoldoende inzicht om de gemeenteraad optimaal te faciliteren in haar kaderstellende en toezichthoudende rol. In het verlengde hiervan adviseren wij u ook om de centrale monitoring en beheersing van investeringskredieten in dit proces mee aan te passen naar de gewenste vernieuwde rapporteringswijze.	Zie toelichting onder het onderdeel: “Interne beheersing | beheersing Investeringsagenda” op pagina 12 van deze rapportage.	—
13	**2023 - Investeringsplanning** Er is momenteel niet in alle gevalle sprake van een integrale afstemming tussen de investeringsplannen van de verschillende onderdelen wat betreft middelen en capaciteit. Over het algemeen lopen ambities en realiteit niet synchroon. De decentrale structuur van uw organisatie maakt het lastig om investeringsprojecten integraal te plannen en prioriteren. Om op een verantwoorde wijze invulling te kunnen geven aan uw investeringsambities, adviseren wij u het volgende: • Het opstellen van een integrale investeringsplanning, waarbij de investeringen over de jaarschijven zijn afgestemd op de ambtelijke capaciteit. Aan de hand van deze planning kan tevens worden geïnventariseerd welke organisatieonderdelen een verdere ambtelijke versterking nodig hebben. • Het per individuele investering uitvoeren van een zichtbare inhoudelijke controle op de onderliggende ramingen, waarbij tevens de realiseerbaarheid van de investering in relatie tot de integrale planning kritisch wordt bekeken. • Het prioriteren van de investeringen die zijn opgenomen in de nieuwe investeringsbegroting (2024-2027), om zo tot een meer realistische planning voor de komende jaren te komen, die realiseerbaar is voor de gemeente. Overigens merken wij op dat wij de bovenstaande uitdagingen bij meer gemeenten zien. De situatie bij de gemeente Utrecht past in het landelijke beeld.	Zie toelichting onder het onderdeel: “Interne beheersing | beheersing Investeringsagenda” op pagina 12 van deze rapportage.	—
14	**2023 - Ontwikkeling van uw gemeentebrede risicomanagement** In voorgaande jaren hebben wij kennisgenomen van uw voornemen om het risicomanagement breed te verankeren in de organisatie van de gemeente Utrecht. Hierbij staan de volgende door u opgenomen doelstellingen centraal: • Bewustwording in de organisatie dat het regelmatig voeren van een dialoog over risico’s bijdraagt aan het verwezenlijken van de ambities en doelstellingen. • Het zorgen voor een positieve en open cultuur ten aanzien van strategische onzekerheden en dilemma’s bij bestuur, management en organisatie. • Het zorg dragen voor gemeenschappelijkheid in de aanpak van risicomanagement. U heeft deze doelstellingen nog niet opgenomen in een geactualiseerde Nota risicomanagement en weerstandsvermogen. Hierdoor is de ‘oude’ Nota risicomanagement en weerstandsvermogen uit 2019 nog steeds van toepassing.	De organisatie is op dit moment bezig met de actualisatie van de nota risicomanagement en weerstandvermogen. Zij verwacht deze in boekjaar 2025 af te ronden.	—

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
15	**2023 – Onderbouwing balansrekeningen** Wij concluderen op basis van onze evaluatie bij van de jaarrekeningcontrole 2022 dat de decentrale organisatieonderdelen niet altijd (tijdig) de juiste brondocumentatie beschikbaar hebben die nodig is om een balanspost (en de weerslag daarvan op de baten en lasten) op een adequate wijze te kunnen onderbouwen. Een mogelijke oplossing hiervoor is het stellen van kaders voor het periodiek analyseren van balansrekeningen. Wij doen de suggestie om periodiek een zogenoemde 'balance sheet review' te implementeren, op zowel concern- als decentraal niveau. Hierbij wordt door een functionaris van de gemeente (bij voorkeur een medewerker buiten het decentrale organisatieonderdeel) periodiek een controle uitgevoerd op de balansrekeningen (al dan niet onderverdeeld naar organisatieonderdeel), waarbij de juistheid en de onderbouwing van de individuele balansposten worden beoordeeld. Wij verwachten dat de implementatie van een dergelijke review bijdraagt aan de betrouwbaarheid van de tussentijdse informatievoorziening en aan de efficiëntie van het controleproces.	U neemt de suggestie in overweging om een functionaris periodiek een controle te laten uitvoeren op de balansrekeningen. U beziet momenteel hoe en waar dit belegd kan worden in de organisatie. Een uitdaging is onderbezetting in combinatie met de implementatie van uw nieuwe financiële systeem.	—
16	**2023 - Rechtmatigheidsverantwoording en Europese aanbestedingen:** In 2023 is er nog geen sprake van een centraal inkoopsysteem waarbij er per contract een signaalfunctie is ingebouwd voor het al dan niet (moeten) starten van een nieuwe inkoopprocedure. Wij hebben dit aspect eveneens met de (inkoop)organisatie besproken. Uw standpunt is dat er in de praktijk veelal sprake is van een decentrale verantwoordelijkheid van het individuele organisatieonderdeel voor het tijdig starten van de juiste aanbestedingsprocedure. Dit past bij uw decentrale bestuursmodel en bij de integrale verantwoordelijkheid van het individuele organisatieonderdeel. Om hier ook centraal op te kunnen sturen en monitoren, adviseren wij u om uw centrale inkooporganisatie te voorzien van een instrumentarium voor het actief faciliteren, adviseren, monitoren en interveniëren bij (decentrale) inkopen. Hiermee handhaaft u de integrale verantwoordelijkheid van de organisatieonderdelen en borgt u dat op concernniveau kan worden gestuurd en gemonitord op de rechtmatigheid van de inkopen.	Zie toelichting onder het onderdeel: "Interne beheersing | Rechtmatigheids-verantwoording en Europese aanbestedingen" op pagina 8 van deze rapportage.	—

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
17	**2023 – Bijstelling vierkantbudget en timing jaarrekeningcontrole** Jaarlijks verkrijgt u inzicht in het definitieve vierkantbudget aan de hand van kwartaalgesprekken met zorgaanbieders in het opvolgende boekjaar. De overeenstemming over het definitieve vierkantbudget krijgt zijn weerslag in een wederzijds ondertekend document, waarin de financiële afspraken over het boekjaar definitief zijn vastgelegd. Als gevolg van de timing van deze ondertekening in mei of juni van het opvolgende boekjaar, maakt de overeenkomst betreffende het definitieve vierkantbudget géén deel uit van uw onderbouwing bij de jaarrekening. Dit heeft invloed op de doorlooptijd van uw verantwoordings-proces en van ons controleproces. In de jaarrekening verantwoordt u immers een schuldpositie die gebaseerd is op een voorlopige inschatting. Wij vragen u om het proces van het komen tot een definitieve afrekening met uw zorgaanbieders te vervroegen, zodat in de jaarrekening geen onzekerheid bestaat over de afrekening met deze zorgaanbieders en/of over de schuldpositie in de jaarrekening.	Wij merken op dat er sinds het huidige boekjaar in plaats van kwartaalgesprekken, nu drie keer per jaar gesprekken plaatsvinden, waardoor dieper op de actuele, landelijke ontwikkelingen en uitnutting van het vierkantbudget kan worden ingegaan. Tijdens voorgaande jaarrekeningcontroles hebben wij afwijkingen geconstateerd tussen de verschillende inschattingen door het jaar heen en de uiteindelijke vaststelling. Wij benadrukken zodoende nogmaals het belang dat uw gemeente, gezamenlijk met de zorgaanbieders, een grondige analyse maakt van de verschillen tussen inschatting en werkelijkheid om toekomstige budgetafwijkingen te minimaliseren.	
18	**2023 – Parkeeropbrengsten** Voor het innen van naheffingsaanslagen (lees: parkeerboetes) maakt uw organisatie gebruik van de diensten van belastingsamenwerking BghU. BghU is eind 2022 overgestapt op een nieuw IT-heffingssysteem. Hierdoor is het proces en de informatievoorziening gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar. Wij hebben vastgesteld dat er op dit moment geen aansluiting kan worden gemaakt tussen het aantal naheffingen en de gerealiseerde inkomsten die zijn ontvangen vanuit BghU. Hiermee is het voor uw organisatie momenteel onvoldoende inzichtelijk of alle opgelegde naheffingsaanslagen ook hebben geleid tot een inkomst voor uw gemeente. Daar komt bij dat als gevolg van het ontbreken van deze aansluiting niet kan worden gemonitord of geprognosticeerd wat de te realiseren inkomsten zijn ten opzichte van de begroting. Wij adviseren u om, in overleg met BghU, passende maatregelen te nemen met als doel de benodigde informatie te ontvangen.	U heeft in samenwerking met uitvoeringsorganisatie BghU de geconstateerde problemen verholpen, waardoor de genoemde aansluitingen en het inzicht hersteld zijn.	
19	**2023 – Subsidieverstrekkingen** Wij hebben, mede naar aanleiding van uw VIC werkzaamheden (Concernaudit rapport VIC subsidies), vastgesteld dat de termijnbepalingen (zoals opgenomen in uw algemene subsidieverordening) niet in alle gevallen worden nageleefd. Wij adviseren u om intern waarborgen te treffen om te voldoen aan de termijnbepalingen volgens uw verordening, bijvoorbeeld aan de hand van een signaleringsfunctie in uw subsidieregistratiesysteem bij een dreigende overschrijding van de termijn, op basis waarvan tijdig actie kan worden ondernomen.	Wij hebben vernomen dat ten opzichte van vorig jaar meerdere maatregelen zijn ondernomen waaronder het toevoegen van een wekelijks monitoring binnen het subsidieteam en het implementeren van een dashboard met daarin de werkverdeling van de verschillende adviseurs. Wij constateren dat de maatregelen nog in de opstartfase verkeren. Daarbij blijkt dat uit uw VIC-werkzaamheden wel verleningsaanvragen geconstateerd waarbij niet tijdig een verleningsbesluit is genomen. Zodoende blijft deze constatering staan.	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
20	**2023 Data-analyse in de controle | Betaalblokkades** Wij nog (rest)risico ten aanzien van het handmatig verwijderen van betaalblokkades. Uw organisatie heeft hiervoor geen richtlijnen vastgesteld. Uw systeem dwingt geen (systeemtechnische) functiescheiding af bij het handmatig verwijderen van een betaalblokkade. Ook wordt niet gedocumenteerd wat de aard en oorzaak zijn van het verwijderen van een betaalblokkade. Hierdoor kunt u niet (altijd) traceren of het verwijderen van deze betaalblokkades op een accurate wijze heeft plaatsgevonden. Uw organisatie loopt hierdoor het risico dat er betalingen worden verricht aan niet-rechthebbenden. Wij adviseren u: • Een formeel beleid op te stellen voor het verwijderen van betaalblokkades. • Indien mogelijk: systeemtechnische functiescheiding te implementeren. • Een 'audittrail' te documenteren, waaruit de aard en noodzaak van de te verwijderen betaalblokkade blijken. • De interne controle (die nu door uw betaalorganisatie wordt uitgevoerd) bij een onafhankelijke positie te beleggen (bijvoorbeeld bij de 2e lijn: Business Control).	Mede als gevolg van de naderende implementatie van SAP4HANA per 1 januari 2025 heeft uw organisatie besloten onze aanbevelingen mee te nemen bij de inrichting van het nieuwe (financiële) systeem.	—
21	**2023 Data-analyse in de controle | datakwaliteit** Uw organisatie heeft de ambitie om het gebruik van data-analyse verder door te ontwikkelen. Ook wij gebruiken in de praktijk IT-tools en data-analyse. Om deze ontwikkeling verder te brengen, vinden wij het van belang dat er wordt geïnvesteerd in de datakwalteit. Wij concluderen dat de registratie van orders, goederen en facturen in het proces nog niet zodanig is ingericht dat op een effectieve wijze gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheden van data-analyse. De wijze waarop bestellingen en ingekomen facturen worden geregistreerd, is niet uniform, waardoor er sprake kan zijn van ontbrekende informatie of inaccurate gegevens. Daarnaast is een belangrijke randvoorwaarde de inrichting van de automatiseringsomgeving. Wij adviseren u dan ook om hier actief beleid voor op te stellen en daar uitvoering aan te geven.	Mede als gevolg van de naderende implementatie van SAP4HANA per 1 januari 2025 heeft uw organisatie besloten onze aanbevelingen mee te nemen bij de inrichting van het nieuwe (financiële) systeem.	—

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bijlage

Reikwijdte van onze werkzaamheden

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Reikwijdte van onze werkzaamheden

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel over de jaarrekening van 2024, teneinde vast te stellen dat deze een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente Utrecht, met inachtneming van de wettelijke bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

Een jaarrekeningcontrole heeft niet als doel om enige zekerheid te geven over de kwaliteit van de interne organisatie. De controle bestaat uit een combinatie van controlewerkzaamheden, waaronder een risicoanalyse, analytische procedures, detailcontroles en, voor zover mogelijk en efficiënt, het testen van de interne-beheersingsmaatregelen die zijn gerelateerd aan en relevant voor de controle. Wij richten ons hierbij alleen op de interne controle-omgeving die relevant is voor onze oordeelsvorming over de jaarrekening.

De managementletter is gebaseerd op onze interim-controle als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2024. Volledigheidshalve merken wij op dat onze controlewerkzaamheden, analyse en evaluatie zijn uitgevoerd in het kader van de door uw gemeenteraad verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2024.

De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door ons als accountant van de gemeente Utrecht toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van het risico dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschatting nemen wij de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe en rechtmatige beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

De risico-inschatting heeft niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel over de opzet, het bestaan en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt deze daarom niet noodzakelijkerwijs alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Daarnaast is onze controle niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Indien wij aangesteld zouden zijn om een fraudeonderzoek bij de gemeente Utrecht uit te voeren, zouden wij wellicht andere bevindingen hebben geconstateerd en observaties hebben gerapporteerd dan die welke nu zijn opgenomen in deze managementletter.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), its global network of member firms, and their related entities (collectively, the “Deloitte organization”). DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) and each of its member firms and related entities are legally separate and independent entities, which cannot obligate or bind each other in respect of third parties. DTTL and each DTTL member firm and related entity is liable only for its own acts and omissions, and not those of each other. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about to learn more.

Deloitte provides industry-leading audit and assurance, tax and legal, consulting, financial advisory, and risk advisory services to nearly 90% of the Fortune Global 500® and thousands of private companies. Our professionals deliver measurable and lasting results that help reinforce public trust in capital markets, enable clients to transform and thrive, and lead the way toward a stronger economy, a more equitable society and a sustainable world. Building on its 175-plus year history, Deloitte spans more than 150 countries and territories. Learn how Deloitte’s more than 345,000 people worldwide make an impact that matters at www.deloitte.com.

This communication contains general information only, and none of DTTL, its global network of member firms or their related entities is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte organization shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.